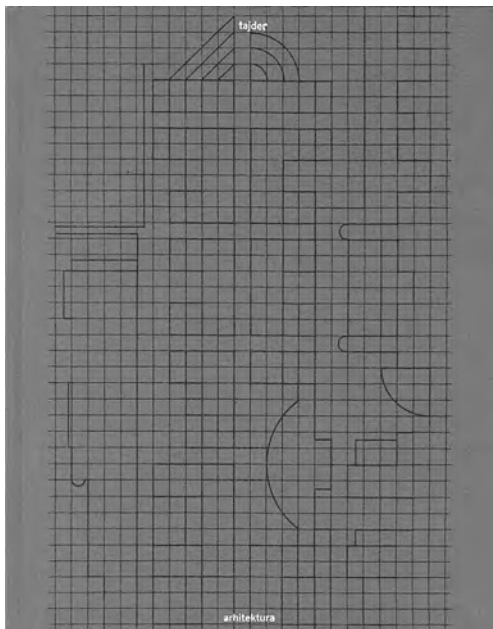

Željka
Čorak

Simbioza autora knjige i njezina protagonista

MARINA BAGARIĆ, *Radovan Tajder: arhitektura/arhitekt*,
Zagreb: Muzej za umjetnost i obrt, UPI-2M plus, 2014., 203 str.
ISBN 9789537641351 (MUO); 9789537703097 (UPI-2M plus)

Između autora ove knjige i njezina protagonista postoji tako bliska veza, takva simbioza, da je govor o svojstvima jednoga odmah i govor o svojstvima drugoga. I Marina Bagarić i Radovan Tajder ovladali su, naime, onom ključnom stvaralačkom disciplinom koja je umijeće odricanja. Nije teško dodavati i akumulirati, iscrpljivati mogućnosti i količinu. Mnogo je teže prepoznavati bitno i odricati se ostalog. I taj trud prepoznavanja, ta analitičnost u podlozi sustava, to temeljenje na "genu" strukture nije automatski rezultat priklona geslu "manje je više". Između "manje" i "više" cijeli je proces izbora: što je to što će ući u "manje" od mogućega "više"? Između tristotinjak realizacija i projekata Radovana Tajdera, zagrebačkih i bečkih, Marina Bagarić u svom je tekstu *O arhitekturi Radovana Tajdera* izabrala nekoliko desetaka za uživljeni prikaz. Birala ih je tako da se kroz njih očituju bitna arhitektova svojstva – u tijeku vremena i raspodjeli zadaća. "Iz pronalaska biti zadatka proizašao je i način bijega iz banalnosti..." Knjiga Marine Bagarić, znanstvena i stručna, pisana je takvom preciznošću i takvim zaobilaženjem općih mjesta i strukovnih floskulizacija da se čita kao odlična književnost. Verbalnim medijem ona savršeno prevodi prostorna svojstva arhitekture koju izriče, vodeći po njoj vremenskim putevima i ritmovima. Od samoga početka (teksta i opusa) Marina Bagarić prepoznaje kod arhitekta Tajdera zahtjev postavljen

formi da bude djeljiva unutar sebe, ali i otvorena aditivnom procesu – što će trajno rezultirati "ekonomičnošću i pomno promišljenom budućnošću". Bilježi i minimalizam, komprimiranje suvišnih komunikacija, zapravo komprimiranje svakog praznog hoda. Predstavlja radost arhitekta u oblikovanju "unutrašnjih fasada", cijelog unutrašnjeg urbanizma, koji je prostor psihološke i emotivne komunikacije. Prati težnju za demonotonizacijom velikih urbanih poteza. Na zdanjima koja su "lišena povijesnosti i polifunkcionalnosti", kao što su garaže, pokazuje u najvećoj

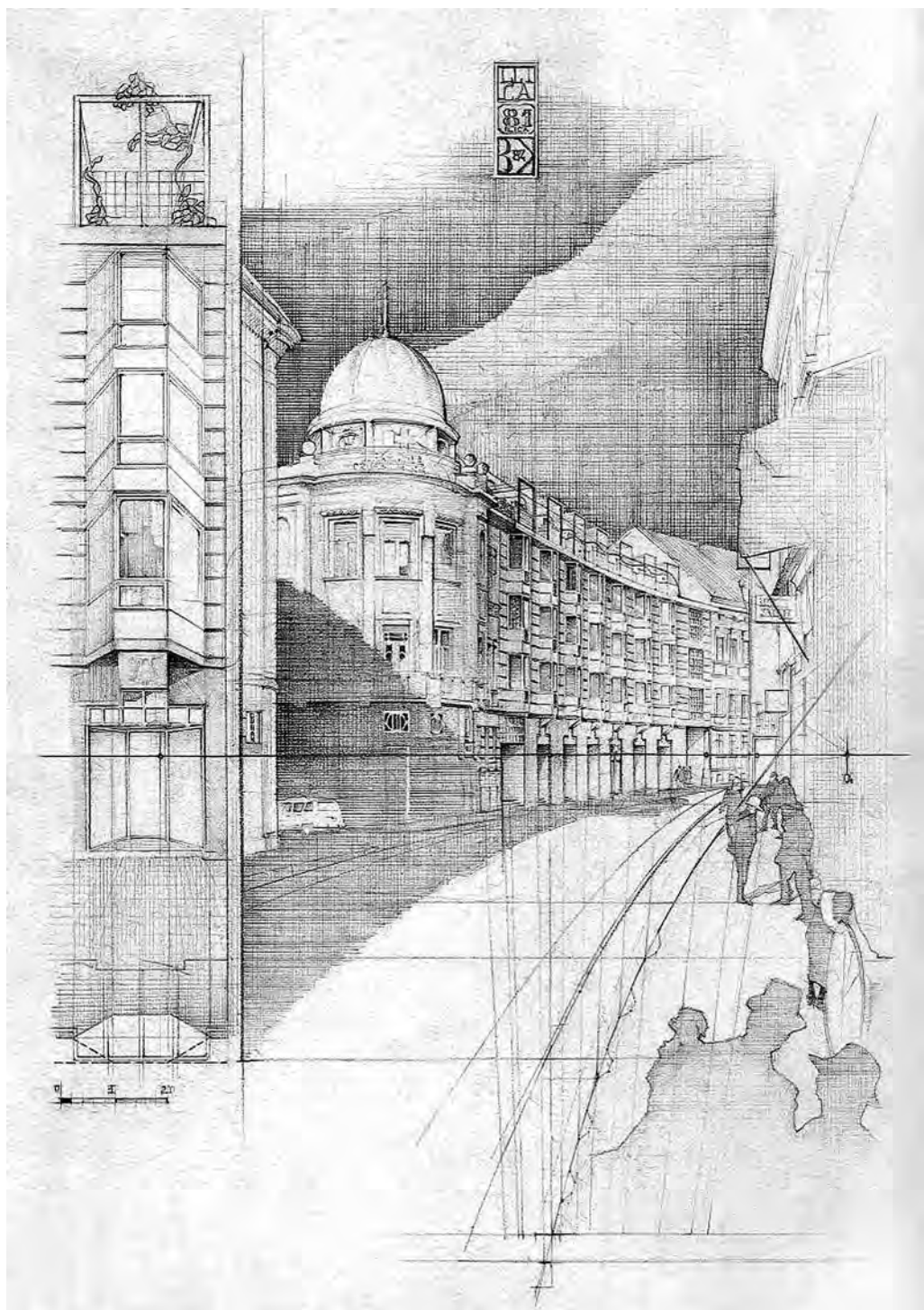

↑ R. Tajder, Garaža tvrtke Boehringer,
Beč, 2002.-2003.

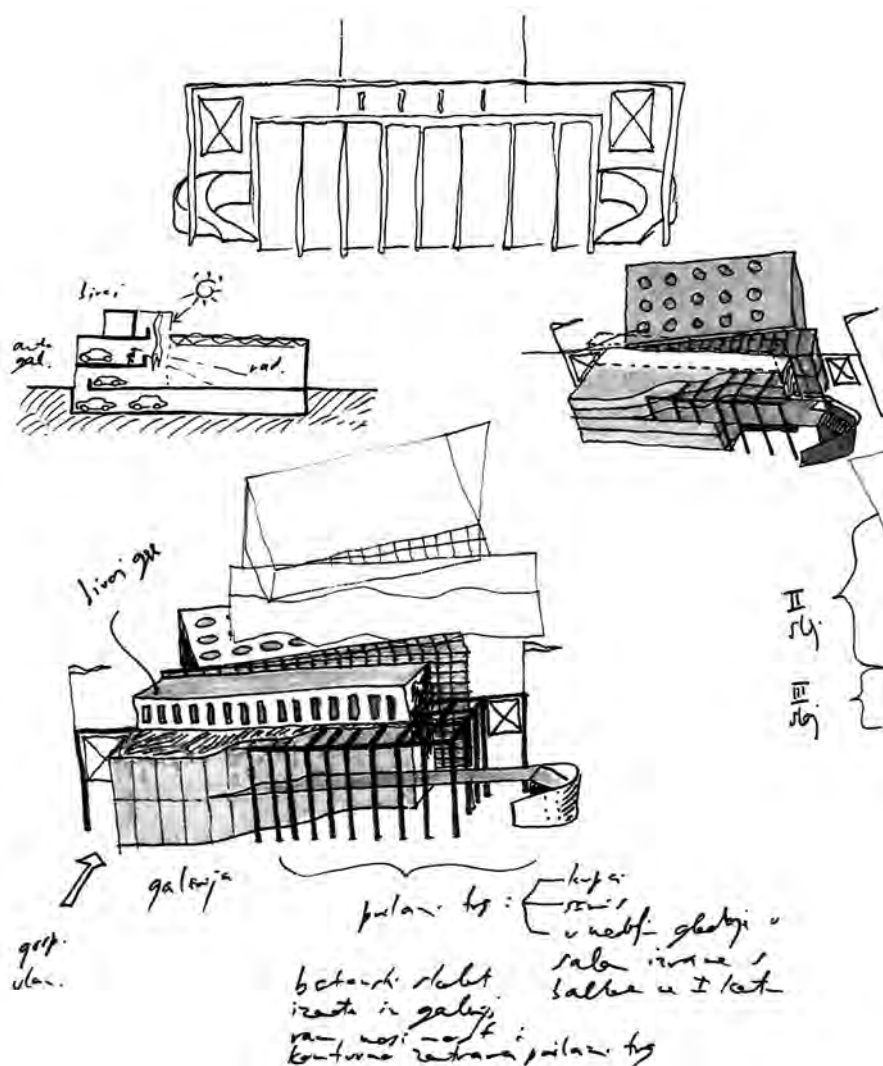
izravnosti bitne Tajderove karakteristike, težnju skulpturalnosti, ali uz maksimalno uvažavanje poruke funkcije, to jest uz potpunu podudarnost funkcije i forme; zatim suzdržanost, individualizaciju unutar konteksta, poštovanje konteksta, endemsku estetičnost... Njegovu prisutnost u Zagrebu osiguravaju prije svega tri kuće – ona u Ilici, zatim ona u Novoj Vesi i napokon ona u Vodovodnoj, a na njima je lako očitati sva navedena svojstva. Radovan Tajder u svom je životu projektirao i izvodio i zgrade veoma moćnih investitora. Tu je, naravno, upoznao njihov osnovni zahtjev, “što veći volumen sa što manje oplošja”. Razvio je vlastitu zalihu unutrašnjih iznenađenja, “špilju” za osoban arhitektonski unos. Uklapao je kuće u obilježene kontekste, dodajući nove vrijednosti u dijalogu, često kontrastnom, sa zatečenim. Jednako tako, oživljavao je i cijele gradske četvrti ponekad

u uvjetima teških i jedva mogućih dijaloga. Čitajući arhitekturu Marina Bagarić čita i ljudske situacije u Tajderovu djelovanju, od odnosa s profesorom Dragom Galićem do značenja Le Corbusiera u Tajderovu shvaćanju projektiranja. Autorica nije preskočila ni činjenicu da je opus Radovana Tajdera dionica dugih relacija arhitekture (i kulture uopće) Zagreba i Beča, gdje se Tajder, u odbljeskivanju zrcalnih razmjena, pojavljuje kao onaj tko iz Zagreba dolazi i donosi (jednu tradiciju modernizma koja opet Beču toliko duguje).

Knjiga je uzorno opremljena svom potrebnom znanstvenom aparaturom te, uz autoričin tekst, donosi i iscrpan katalog radova, izbor iz tekstova suvremenika o Radovanu Tajderu, popis radova po arhitektonskim atelijerima s kojima je Tajder surađivao, popis izložaba, nagrada, priznanja, žiriranja arhitektonsko-urbanističkih

↑ B. Kaminski, Perspektivni crtež Ilice sa zgradom R. Tajdera

↑ R. Tajder, BMW, Beč, 1987.

natječaja na kojima je Tajder sudjelovao, popis njegovih predavanja i sudjelovanja u stručnim povjerenstvima, kao i bibliografiju i biografiju.

Dva su poglavlja u ovoj knjizi posebno važna i draga. Jedno je tekst *Arhitektura života*, što ga je o ocu napisala Ana Tajder-Kelman, arhitektova kći. Iz toga je teksta vidljivo kako arhitekt nije uspio projektirati i izgraditi samo brojne odlične zgrade, nego jednako ulagati i u ljudsko

biće, doživljavajući život uvijek kao nadređen svemu. I drugo je izbor iz tekstova u Tajderovim "Tekicama" - cjeloživotnim bilješkama, mislima iz kojih "hologramski raste" i prepoznaje se sve ostalo. Ti su tekstovi razoružavajuće iskreni i točni, poetični i zračeci, i otkrivaju svoga autora kao biće u lancu onih za koje nisu postojale granice u strukama i žanrovima i koji su mogli stvarati pojedinačno samo iz svega. ×